

14111

ÁRA 30 FILLÉR.

Ötvenharmadik évfolyam

1. szám. 52.

Debrecen, 1933 január 7.

DEBRECENI

PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztők: **Dr. KUN BÉLA** és **Dr. RÉVÉSZ IMRE.** Főmunkatárs: **Dr. SZÁSZ IMRE.**

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félfévre hét pengő.

Egy legenda halálára.

Jól emlékezhetnek kedves olvasóink, hogy több mint tíz esztendővel ezelőtt egy nagy fel-tűnést keltett könyv (Pezenhoffer Antal: A demografiai viszonyok befolyása stb.) „tudományos” alapo-zással igyekezett hihetőbbé tenni azt a már addig is buzgón terjesztett legendát, hogy a protestantizmus főoka az egykének, tehát, hogy a protestantizmus mindenütt, de kivált Magyarországon, a szónak nemcsak erköles-i, de valósággal fizikai értelmében is nép- és nemzetpusztító veszedelem: „fajunk benne halálot evék”.

Tárgyilagosan gondolkozó emberek, mindenféle vallásfelekezeti különbség nélkül, tudták ugyan már eddig is, hogy ez a legenda a legendáknak ama legrosszabb válfajához tartozik, amelyet Luther „Lügende”-nek nevezett el. Most azonban a legilletékesebb helyről is megállapítottak ennek a legendának lügende-volta, tehát — igen díszes külsőségek között — megtörtént a halála és a temetése.

A (hamis, de meglévő) köztudat szerint „ultramontan” historikus Szekfű Gyulától szerkesztett Magyar Szemle ezévi első számába „Népesedésünk fény- és árnyoldalai” c. alatt ír nagyon érdekes tanulmányt a legújabb magyarországi népszámlálás most közzétett eredményeiről nem kisebb ember, mint maga Kovács Alajos államtitkár, a m. kir. központi statisztikai hivatal ezidőszerinti elnöke, ebben a minőségében a mi boldogemlékű Vargha Gyulánk utódja, tudomásunk szerint nem protestáns vallású egyén.

Ebben a cikkben szóról szóra a következők foglaltatnak egyebek között:

„Aránylag elég kedvezőnek mutatkozik az egykének és fogynak kikiáltott reformátusság népességfejlődése, amely 8.5%-os szaporodást ért el és országos arányát is majdnem megtartotta. A reformátusok csak a Dunántúl délkeleti sarkában fekvő Baranya, Somogy és Tolna megyében fogytak és a szomszédos Fejérben, tehát az egyke főfészkeben, azonkívül Hódmezővásárhelyen, egyebütt mindenütt szaporodást mutathatnak fel, he-

lyenként elég tekintélyesek, pl. Szabolcsban, Szatmárban és Pest megyében.” (19. l.) Ehhez tegyük hozzá, hogy a természetes szaporodási százalékszám a Kovács minden bizonnyal abszolút hitelű kimutatása szerint a görög szertartású róm. katolikusoknál 14.5%, a latin szertartású róm. katolikusoknál 10.4%, a reformátusoknál 8.5%, az ágostai hitv. evangélikusoknál 7.4%, amíg a görögkeletiek és számszerint méginkább a zsidók, megfogytak.

De ugyanide vág Kovácsnak az a másik nagyon értékes megállapítása is, amellyel a városok népszaporodásának eredményeit összegezi. Szomorúan jellemzi a nagyvárosnak minden felekezeti különbség nélkül elmeddő-sítő hatását, hogy amíg országos átlagban a szaporodási százalékszám 9.6 volt — tehát majdnem elérte a normális 10%-ot —, addig a törvényhatósági jogú városok átlag csak 2.1%-os természetes szaporodást tudtak felmutatni. Budapest 10 év alatt mindössze 531 (ötszázharmincegy) főnyi természetes szaporodást ért el. Majd így folytatja, megint szóról szóra:

„Az egyetlen törvényhatósági jogú város, amelynek még egészséges népfejlődése van: Kecskemét, ahol 11.1%-os volt a természetes szaporodás. A másik nagy mezőgazdasági jellegű város, Hódmezővásárhely, már régebben behódolt az egykének, úgyhogy most is csak 3.0%-os szaporodást tudott felmutatni. Nagyon sajnálatos második legnagyobb városunknak, Szegednek, a nagy hanyatlása. Ez a nagy katolikus város, amely a múlt század második felében egész rajokat bocsátott ki a Délvidékre, különösen az alsó Tisza mentére, ma már rendkívül lehangyatlott fejlődésképesség tekintetében. Népességének természetes szaporodása csupán 6.1% volt e tíz év alatt. Ebben a tekintetben még a nagy „kálvinista Róma”, Debrecen is túlszárnyalta a katolikus Szegedet. Debrecen ugyanis 7.9%-os természetes szaporodást ért el. Két Délvidéken fekvő városunk pedig, Pécs és Baja, a természetes népmozgalom mérlegét veszteséggel zárta le.” (13. lap.)

Ezek az egyszerű és megcáfolhatatlan adatok mindennél csattanósabban beszélnek.

14111

Ha a népesség szaporodásában, illetőleg fogyásában — a pezenhofferi legendának megfelelően — a vallás volna a döntő tényező, akkor ennek nemcsak a falvak, de a városok népmozgalmi képén is meg kellene legalább valamennyire látszania — és pedig természetesen úgy, ahogyan a legenda szeretné: a római katholicizmus szaporít, a protestantizmus — kivált a református — pusztít.

Ezzel szemben mit látunk? A majdnem teljes meddőség bélyegét csak három, óriási róm. kath. többségű városra lehet rásütni. A többiben mindben van még annyi-amennyi természetes szaporodás, mégpedig éppen nem a legenda logikája szerint. Mert azt még ugyan evvel a logikával meg is lehetne érteni, hogy Hódmezővásárhely miért maradt alatta Szegednek, de ott már végkép felmondja a szolgálatot ez a logika, amikor azt kellene magyarázni, miért szárnyalta túl a túlnyomóan r. kath. Szegedet nemcsak a vegegyesvallású Kecskemét, de még a túlnyomóan református Debrecen is.

Mindez persze nem azt jelenti, hogy minálunk magyar reformátusoknál a fajt fenntartó és propagáló erkölcsi erők tekintetében jelenleg minden rendben van, tehát nyugodjunk meg és feküdjünk a fülünkre.

De annyit mindenesetre jelent, hogy aki a jövőben még a számokban rejlő igazságnak ily világos bizonyágtétele után is tovább meri Magyarországon terjeszteni ama bizonyos legendát akár „tudományos”, akár malomalatti formában: az már, a jó öreg Bod Péter egy jellemző kifejezését használva „visszakiáltó lelki-

ismerettel“ írja, amit ír és megérdemli, hogy ráolvastassék az, ami a II. Péter 2:22-ben írva nagyon.

R. I.

Háztartásunk.

Sokszor foglalkoztam már egyházháztartási kérdésekkel e lap hasábjain, de ezek a kérdések talán sohasem voltak olyan aktuálisak, mint most.

Ma bizonyára igen sokan igazat adnak abban a több oldalról keményen támadott állításoknak is, hogy a magyar református egyház kebelében egészséges gazdasági rend mindaddig nem lehetséges, míg valamely komoly központi domestica cassa nincs, vagyis, míg nem csupa elv vagy legjobb esetben segélyezési akció az „egymás terhét hordozzátok” szabálya. De hát erről éppen most hiába beszélünk. Ennek a gondolatnak éppen az a tragédiája, hogy mikor megvalósítható volna, akkor nem érzik szükségét, mikor meg szükségét éreznék, akkor nem valósítható meg.

Tehát nem is erről a nehéz és különben is csak törvényhozási úton megvalósítható tervről lesz megint szó, hanem egyházi háztartásunk felett csupán olyan szemlélet kívánok tartani, amelynek a mai viszonyok közt is gyakorlatban hasznát lehessen venni.

Kezdem a szemlémet a Kollégiummal, aztán majd megyek tovább. Ámbár a kollégiumi háztartás valójában minden egyházközségünket közvetlenül is érdekli. Hiszen a Kollégium úgy-

TÁRCA

Kert—Kertész—Biblia.

Nagyon régen tudom, hirdetem is, hogy a legrégebb, legfenségesebb ipar a kertészet, hiszen ez pontosan olyan régi, mint a világ, mert már akkor mindjárt megszületett az első kert! — és ki volt a kertésze? ... maga az Isten! ... Ilyen ősi eredetre egyetlen ipar sem hivatkozhatik és olyan szaktársra sem.

Ezért becsüljétek meg magatokat és foglalkozásokatokat — kertészek! ...

No, őszintén elárulom, nem is hallottam panaszt a *gyomlova*gok-ra (amint egy szellemi túltengésben szenvedő nagyúr elnevezte a kertészeket). Sőt örömmel, nem dicsekedve, de büszke — alapos! — önérettel konstatálhatjuk: a kertészet manapság már nem ipar, nem foglalkozás, nem kenyérkereset, hanem — művészet!

Hála Istennek, már minden nagyobb fővárosban is vannak olyan virágos parkok, hogy nem messze esnek attól az első kerttől, a paradicsomtól, pedig ezeket csak emberek teremtették. (De ezek az emberek — kertészek!...)

Ma egyházi tanítóink — képletesen az emberek összességét nevezik *Isten kertjének*. Ehhez képest az egyház szolgálói — a papok — ennek a kertnek kertészei.

Amint nemesítő a lélek kertész-munkája, éppen olyan az igazi kertésze is!

A kertművészettel úgy ó, mint az újtestamentum bőven foglalkozik, tehát az ősvallású is, az újvallású is egyformán olvashatja. — Íme:

Mózes első könyvében 2. r. 8—9. írja. Az Úr édenben felékesített egy kertet, idehelyezte az embert, hogy az ember azt művelné és őrizné. Nevelt abban mindenféle plántákat. A negyedik könyv 18. r. 13. verse szerint a zsidók a föld első gyümölcsét Istennek áldozták. (L. még a második könyv 23. r. 19. r. v.) A változott viszonyoknak megfelelően, de mi is ezt tesszük: Eladjuk az *első*t és egyházi adót fizetünk vele! Igen megszívlelendő az V. Mózes 20. r. 19. v.: ne veszítsd el a föld élő fáját, fejszével azokat levágván, mert azoknak gyümölcséből fogsz élni!

Bár, hiszen, a Jób 14. r. 7—9. szerint: van a fa felől valami reménység, ha levágattatik, ismét megújul; ha igen megaggul is a gyökere, a víznek nedvességétől ismét kivirágzik. —

nevezett közszükségleti alapjának bevételei közt 134,507 pengő szerepel mint az egyházkerületi pénztárból szolgáltatott összeg. Azonkívül még a VI., VII., IX. és X. pénztári csoportoknál is találunk az egyházkerületi pénztárt terhelő évjáradékokat, amelyeknek összege együtt 8040 pengő. Ha ezt az összesen 142,547 pengőt az egyházkerületi pénztárnak nem kellene viselni: az egyházkerületnek sem volna szüksége olyan mértékben, mint ma, igénybe venni az egyházközségeket. Ha lélekszámonként 15 fillért lehetne megtakarítani, az a legkisebb egyházközségünknel jelentene 30 pengőt, a nagyobbaknál három-négyezret is. Persze arra gondolni sem lehet, hogy az egyházkerület ezt az összeget megtakaríthassa s a rendes, évek óta teljesített évjáradékokat megszüntethetőknek — legalább egyelőre — nem is képzelem. De az elmúlt esztendőben rendkívüli segítségül jött az egyházkerülettől 58 ezer pengő. Ennek a megmentése is jelenthetne az egyházközségek számára lelkenként hét-nyolc fillért.

Mindezt csak annak bizonyosságául említem, hogy a Kollégium anyagi jólléte valóban minden egyházközséget saját gazdaságában is érdekel.

Itt aztán meg kell említenem azt is, hogy nem tudok egy véleményen lenni azokkal, akik azt mondják, hogy mind hasztalan az anyagi ügyekkel foglalkozni, mert ahogy az egész ország gazdasági állapota válságos, úgy szükségképpen válságos az intézményeké is. Én azt gondolom, hogy ezzel a gondolatmenettel arra sem kellene törekednem, hogy a bűntől tartózkodjam, mert úgylis esendő és bűnökkel körül-

vett ember vagyok. Én azt hiszem, hogy nekünk mindnyájunknak kötelességünk magánéletünkben és a közintézményeknél egyaránt mindent elkövetni, hogy józanul és a felállítható keretek között folyjék a gazdálkodás. Ha mindemellett sem sikerül nálunk nagyobb erők hatása miatt eredményt érni, akkor is legalább a lelkiismeretünk tiszta marad, hogy megtettük, ami ember-től tehető volt.

Abban a kritikában, amellyel a kollégiumi gazdálkodást és számvitelt, vagyis az egész kollégiumi háztartást érintem, nem akarok senkit sem bántani. Legkevésbé a kollégiumi gazdasági hivatal érdemes tisztviselőit, akik igazán nagyon tiszteletreméltó munkát végeznek. Ha itt-ott mégis igen tökéletlennek találom a munkájukat, az nem az ő hibájuk, vagy mulasztásuk eredménye, hanem a rendszeré, amellyel a kollégiumi gazdálkodás folyik s amelyet tíz évnel hosszabb idő óta támadok eredménytelenül.

A legutóbbi egyházkerületi pénzügyi bizottsági ülésen élénk megbeszélés folyt a kollégiumi és egyházkerületi számadás rendszeréről, amely egyáltalán nem alkalmas arra, hogy világos képet adjon a számadó pénztár anyagi helyzetéről. Magam is azok közé tartozom, akik ezt a számadást nehezen tudják megérteni, pedig én évről évre foglalkozom — s elég alaposan — vele. A jó számadásnak pedig olyannak kell lenni, hogy ha kiküldöm a szamosdobi görög katolikus parochiára — tehát olyan helyre, ahol vele sohasem foglalkoztak — ott is első betekintésre megtudják mondani, melyik intézmény mibe került s melyiknek mi a vagyoni

Valamint Ézsaiás 55. r. 13. szerint: a kis vesszőszál helyébe nevededik jegenyefa.

Jeremiás írta a zsidókhöz (29. r. 5.): kerteteket plántáljatok és azoknak gyümölcséből éljete. (Nem megrovásból mondom, de tény, hogy ma a kert- és gyümölcs-ügynek csak az üzleti részével foglalkoznak.)

Hogy már akkor is voltak elégedetlen elemek, bizonyítja a Birák könyve 9. r. 8—15. verse a következőkben:

Elmenvén egyszer a fák, hogy választanak királyt maguknak, mondának az olajfának: Uralkodjál rajtunk! — Kiknek felele az olajfa: Elhagyjam-e az én kövérségemet, mellyel tisztelnék Istent és embereket és elmenjek, hogy uralkodjam a fákon? — Mondának továbbá a fák a fügefának: Jer el te és uralkodjál rajtunk! — Kiknek felele a fügefa: Elhagyjam-e az én édességemet és az én jó gyümölcsömet, hogy elmenjek és uralkodjam a fákon? — Mondának a fák a szőlőtőnek: Jer el te, uralkodjál rajtunk! Kiknek felele a szőlőtő: Elhagyjam-e az én mustomat, mely megvidámítja az isteneket és az embereket! — Mondának végezetre minden fák a galagonya tövisnek: Jer el és uralkodjál rajtunk! — Kiknek felele a galagonya: Ha igazán királyá kentek engem tirajtatok, jöjje-

tek el, nyugodjatok az én árnyékomban, hogyha nem: jöjjön ki tűz a galagonyából és égesse meg a Libanonok cédrusait.

A virágról szépen ír: Énekek éneke 2. r. 1—4. versben, ahol a menyasszony Saron rózsája és gyöngyvirág; nemkülönben pedig mint a lilium a tövisek között; a völgy pedig, mint az almafa az erdőnek fái között és az ő árnyékában felette igen kívánok ülni, mert az ő gyümölcse gyönyörűséges az én nyemnek. De az újtestamentum is virágozik: Jakab 1. 10. így szól: a virág ábrázolja a boldogságot és a mulandóságot.

A fáról, a gyümölcsről ezek a versek szólnak: Máté 12:33. Legyetek jó fák és teremjete jó gyümölcsöt, mert a gyümölcsről ismerik meg a fát. Lukács 6:43. szerint: Nem jó fa az, amely hitvány gyümölcsöt terem. Máté 7. 19. az ilyenről ezt írja: valamely fa nem terem jó gyümölcsöt, kivágattatik és a tűzre vettetik.

Elég az hozzá, bizonyos, hogy a mi mestersegünk a világgal egyidős, de míg a világ elromlott (érezzük!), a kertészet gyönyörűen fejlődött (látjuk!).

Ilyen irány maradjon meg!...

Horváth E. János.

ereje. Erre a mi számadásunk igazán alkalmatlan.

Nem is esoda. Aki látja a számadási rendszer fogyatkozását, az nem rendelkezhetik. Aki meg rendelkezhetne, az már nem látja a hibát. A számadást elkészíti a gazdasági hivatal, a meghatározott sablon szerint. Megvizsgálja a felügyelőbizottság, amelyik megint azt nézi, megfelel-e a megszabott sablonnak. Akkor átvizsgálja a kollégiumi gazdasági tanács pénzügyi bizottsága. Ennek a véleményével kerül a gazdasági tanács elé. A gazdasági tanács jóváhagyó határozatát az igazgatótanács gazdasági albizottsága vizsgálja felül. Ennek alapján tesz javaslatot az igazgatótanács az egyházkerületi közgyűlés elé, amely határozni és rendelkezni jogosult. De mire sikerül az ügy, már annyi szem megnézte, annyi szakértelem megbírálta, hogy az ember annyi tudomány után fel sem meri nyitni a száját. Hiszen mikor az egyházkerületi rendkívüli intézőbizottság közvetlenül rendelkezett dolgokban, akkor is nehéz volt valamely újítást megindítani. Ha meg a közgyűlésen jön elő indítvány, kész a válasz, hogy ötszörös előkészítés után bajos itt a plénumban ellenkezően határozni. Ami — valljuk meg — megint igaz.

Ez a túltengő autonomia bizony nem válik javára az ügyek intézésének, sőt a betekintetésnek sem. Különösen akkor, amikor a számadás nehézkessége miatt a távolabb álló azt nem is könnyen érti meg s felszólalásával esetleg azonnali kategórikus cáfolatnak, sőt megmosolygásnak teszi ki magát.

Kun Béla.

(Folytatjuk.)

A Kollégium újéve.

A Kollégium tanárai, tisztviselői s a Kollégium igazgatását teljesítő különböző egyházkerületi bizottságok Debrecenben lakó tagjai január 1-én nagy számmal keresték fel Baltazár Dezső püspököt, kifejezni előtte jókívánásukat. A szokásos üdvözlő beszédet ez alkalommal Kállay Kálmán egyetemi tanár, a lelkész-képzőintézet igazgatója mondta, mire a püspök a rendesen is melegebb hangon válaszolt, igen szépen méltatva a távozni készülő Karai Sándor kollégiumi igazgató maradandó érdemeit.

D. Dr. Kállay Kálmán egyetemi ny. r. tanár, lelkész-képző-intézeti igazgató üdvözlő beszéde

1933 január hó 1-én, Dr. Baltazár Dezső püspök üdvözlése alkalmából.

Főtiszteletű és Nagyméltóságú Püspök Úr!
Kegyelmes Urunk!

„Ismét egyik esztendeje, Istentől kimért ideje Telék el a mulandóságnak“ s ha visszatekintünk rá, elmondhatjuk a szent Énekesssel,

hogy „nagyobb része nyomoruság volt és fáradság“ (Zs. 90:10.). De bármilyen volt is az Isten akarata tette olyanná, amilyen volt. Nem is zúgolódunk tehát, hanem alázatosan fejthajtva Előtte, megköszönjük azt, amit adott.

És ha számot vetünk, azt látjuk hogy van, bőségesen van okunk arra, hogy hálákat adjunk Neki. Mert megtartotta hazánkat, egyházunkat, Kollégiumunkat és mert megtartotta és kegyelme és irgalma palástjával betakarta Kegyelmes Urunkat!

Mert mi tudjuk, hiszen megérezte a mi, Kegyelmes Urunkat őszinte ragaszkodással szerető lelkünk, hogy „örvény örvényt hívott elő“ (Zs. 42:8.) és megáradtak a megpróbáltatás és keserűség hullámai a most elmúlt esztendőben Kegyelmes Urunk fölött! „De hú az Isten, aki nem hagyta feljebb kísértetni, mint elszenvedheti s aki a kísértéssel egyetemben a kiemenekedést is megadta.“ (I. Kor. 10:13.) „Isten közelsége oly igen jó nekem“ (Zsolt. 73:28.) érezhette Kegyelmes Urunk is zsoldárköltővel! S a „titkon behajtott ajtó“ mögött Istennel való találkozása után már bizvást mondhatta Kegyelmes Urunk is a biblia Énekesével: „Nappal kiküldte kegyelmét az Úr, éjjel éneke volt velem, imádság az én életem Istenéhez!“ (Zs. 42:9.) és: „Én mindenkor Veled vagyok, Te fogod az én jobb kezemet!“ (Zsolt. 73:23.) Minekünk jó tudnunk ebből, hogy az Isten most is közel van az Őt szívük szerint keresőkhöz. Kegyelmes Urunk pedig predikálja ez a most elmúlt esztendő élete csendes himnuszát: „Elég néked az én kegyelmem!“ és azt, amit az Isten az Ó-testamentomban mond egyik nagy fiának: „Mielőtt az anyaméhben megalkottalak, már ismertelek és mielőtt az anyaméhből kijövéél, megszenteltelek.“ (Jer. 1:5a.)

Az, hogy, aki nekünk Istentől rendelt vezérünk, ismeri a kegyelem királyi trónjához vezető utat, teszi bizakodóvá a mi újesztendei reménykedéseinket. Mert azokkal a viharfelhőkkel, amelyek hazánk, egyházunk és közelebb-ről Kollégiumunk egén tornyosulnak: csak kipróbált hitű ember tud megbirkózni, aki ismeri azt a lelki Bethesda tavát, ahol „megújul azok ereje, akik az Úrban bíznak!“ (És. 40:31.) És Kegyelmes Urunknak Istenünk előtt alázatosan meghajló lelke érzi és tudja, mint tudták az Ó-testamentom nagyjai, hogy az Isten formálja messziről ennek a világnak a történéseit. És mivel így van, nemcsak hisszük, hanem tudjuk is, hogy Kegyelmes Urunk alázatos hite, vezéri bölcsesége és az egyház ügyeiért még a megáldoztatásra is kész rendíthetetlen bátorsága: meg fogja találni az utat, amelyen Kollégiumunk viharverte hajóját biztos kézzel biztos révbe kormányozhatja.

Mi most azért jöttünk el, hogy elmondjuk, hogy ebben a munkájában Kegyelmes Urunk számíthat a mi imádságainkra, férfias akará-

sunkra és áldozatkészségünkre. És, hogy elmondjuk azt is, hogy lelkünk egész melegével és szeretetével kívánunk áldást Kegyelmes Urunkra, közel és távol levő Szeretteire, minden Értük és értünk való buzgólkodására! A keserűség vizeinél ne próbálja tovább az Isten Kegyelmes Urunkat ebben az évben, sőt engedje, hogy átalmenvén a Siralom völgyén, átvezethessen azon minket is és forrássá tegye azt számunkra! (Zs. 84:9.)

Istenünknek ereje és mindenre elégséges kegyelme adjon Főtiszteletű és Nagyméltóságú Püspök Úrnak sikerekben, örömeiben és onnan felülről való imádságmeghallgatásokban gazdag újszándót!

Dr. Baltazár Dezső püspök válasza

az egyházkerületi és kollégiumi tisztviselők
újévi üdvözlésére.

Tisztelt és Szeretett Barátaim! Meleg testvéri szeretettel fogadom és viszonzom áldás-kívánásokat. Úgy érzem, hogy a komor idők súlya még jobban összeforraszt egy lélekké veletek, mint ahogy a vihar tömör egységgé veri a nyáját.

A minden tekintetben nehéznek ígérkező esztendő előrevetett árnyéksávjai között egyházkerületünket és kollégiumunkat közviszonylatban, minket egyéni érzelmeinkben érintően a legszomorúbb a Karai Sándortól való búcsúzásunk. Mintha egy gránit-oszlop esnék ki a fenntartó erők sorából, mintha egy álló fényes csillag húzódnék felhők mögé, mintha valami nagy igazság távoznék a bevehetetlen védelem vonalából, mintha egy éltető lélekzet maradna ki az egészséges élet rendszeréből, mintha a csendes derűnek egy áldott mosolya áldoznék le kedveskedő napjával testvéri együttmunkálkodásunk tiszta égboltjáról.

Nagy veszteségnek summázata ez. A veszteségnek nagyságát azoknak az értékeknek nyereséges oldala mutatja meg, amely értéket Isten a Karai Sándor kiváló egyéniségének szép és szilárd összetételében, ő maga pedig élete, munkásságai, alkotásai felbecsülhetetlen eredményeiben és érdemeiben ajándékozott minkünk. Legyen hála az Istennek, hogy „nem temetni, hanem dicsérni“ van módunkban Karai Sándort, akinek történelmi jelentősége és életének fénylő példája mindenkor át fog útni sugárával még a hálál éjszakáján s az ezt követő feledtetésre hajlamos mulandóság végtelenjén is.

A jövő esztendőre tanároknak, tisztviselőknak, tanulóknak jobb, szemléltetőbb és bizonyosabb programot nem adhatok, mint azt a tanácsot, hogy legyenek olyanok, mint Karai Sándor. Végezzék munkájukat pontosan, irányozzák utaikat mély belátással, teljesítsék kötelességeiket hiánytalan mérték szerint, hordozzák a terhet türelmesen, vigyék az élet igá-

ját bizakodással, viseljék a sebeket büszkén, a siker és érdem koronáját szerényen és alázatosan; az igazság melletti kitartásokat őrizték meg bátorsággal, kezük tisztaságát érintetlenül, mint a harmat; lelkük derűjét az erős hit és nyugodt lelkiismeret napfényében fűrésztve; magyar kálvinista egyházunk hagyományait mind a hit, mind a hazafiság tekintetében tettetéstől menten, hivalkodás nélkül komolyan védve, hűségesen megtartva s az élet minden vonalán érvényesítve; egymást megbecsülve és szeretve; egyházunk, hazánk és Istenországa javait öregbítve. Mint ahogy a Karai Sándor jellemének és életének példája klasszikusan tükrözteti elénk.

Egyházkerületünk és Kollégiumunk életének ilyen módjával emberekben és intézményekben állandósuljon a boldogság, tessék meg Istennek dicsősége, akinek sok testi és lelki áldásai tegyék mindnyájotokra örvendezés idejévé az 1933. esztendőt.

OKLEVÉLNÉL DRÁGÁBB LEVELEM.¹

*Mikor mentem szegényen, árván
Kis batyummal a hónom alatt
— Milyen, milyen nagyon szegény voltam!
Mint akire semmi se maradt.*

*S mikor jöttem, akkor is szerény,
Kopott volt a holmim s a táskám.
S a zsebemben a bizonyítványom...
Így léptem ki a nagy világba.*

*Ennyit vittem? Csak ennyit hoztam?
Azóta rá nem-mel felelek.*

*...Lelket hoztam, drága gazdagságot:
Oklevélnél drágább levelet.*

SIPOS KÁROLY.

HALOTTAINK

Péter Mihály szlovenszói tiszáninzeni református püspök óév utolsó napján, püspöki körlevelének kiadása után szívgyengeségben hirtelen meghalt. Előbb gálszécsi, legutóbb rimaszombati lelkész volt. Ezelőtt négy évvel választották meg püspöknek Pálóczi Czinke István utódául. Temetése január 2-án volt nagy részvétellel. Találjon nyugodalmat az Úrban!

KÜLÖNFÉLÉK

Az előfizetési díjak beküldését kérjük, postatakarékpénztári csekk számla száma 43,916.

A debreceni presbitérium december 31-én Baltazár Dezső püspök és Vásáry István főgondnok elnöklése mellett tartott ülésén az egyházkerületi főgondnoki tisztre tíz szavazatát

¹ Mutatvány szerző „Boldog Isten“ című kötetből.

báró Vay László biharérmelléki egyházmegyei gondokra adta.

A debreceni lelkészválasztás ügyében nevezetes és sok tekintetben tanulságos ülése volt az egyházközség presbitériumának január 4-én. Köztudomás szerint december 15-én kezdődő (de 16-án hajnalban véget ért) bírói tárgyalás után az előző választás érvénytelennek mondatott ki. Az ítélet a debreceni egyházközséghez december 30-án érkezett meg s az elnökség a presbitérium elé január 4-én terjesztette. A vita azon folyt, vajjon az egyházi törvényekben megszabott nyolc nap, amely alatt a megsemmisítés után meghívást gyakorolni lehet, melyik terminustól számítandó. Az előkészítőbizottság azt állapította meg, hogy a kihirdetéstől s ehhez képest olyan javaslatot tett, mely szerint meghívásról már szó sem lehet. Volt olyan vélemény is, amely a presbitérium elé terjesztés időpontját kívánta irányadónak venni s eszerint a nyolc napot még teljes egészében rendelkezésre állónak vélte. A többség ellenben afelé hajlott, hogy a kézbesítés időpontja számít s hogy eszerint mindössze két nap alatt lehet a meghívandót megnevezni. Evégből indítvány is tétetett, hogy péntek délutánra halasztassék el a gyűlés, amikor ki alakulhat a meghívandó személyére nézve is a megegyezés. A többség azonban — néhány szavazat volt a különbség — azonnal kívánt határozni. Így minden előkészület nélkül, majdnem ötletszerűen felvetett nevekkal indult meg aztán a határozathozatal. A presbitérium jelenlevő tagjai közül 35-en szavaztak Soós Béla Dóczy-intézeti vallásnár meghívása mellett, 32-en ellene. A többség tehát megvolt, de nem a szükséges többség, mert Debrecenben 120-nál több presbiter van s így 62 igen szavazat lett volna szükséges a meghívás kimondásához. Még egyszer szavaztak s ez alkalommal az ajánlott 23 igen-szavazatot kapott 44 nem-mel szemben. Így a meghívás útján betöltés, amint azt előre lehetett látni, nem sikerülhetett, bár a gyülekezet békéje és tekintélyének megóvása érdekében bizonyára ez lett volna kívánatos. Így elrendelik a pályázatot, amelyen az eddigi hírek szerint részt vesznek Pap Imre, kinek választását az egyházkerületi bíróság most semmisítette meg és dr. Dancsházy Sándor. Az előbbi mellett már gyűjtik az aláírásokat, kivált a kertészekben és külsőségeken, míg az utóbbi mellett elsősorban a Csapó-utcai körzet — Révész Imre volt egyházrész — foglal állást.

Dr. Némethy Károly budapesti egyházmegyei gondnokot, aki debreceni lelkészcsaládból származik, a Kormányzó úr elsőosztályú érdemkeresztel tüntette ki. A kitüntetéshez szívből gratulálunk.

Puky Endre külügyminiszter lemondott s a közigazgatási bíróság elnöke lesz.

Benedek Sándor, a közigazgatási bíróság nagyérdemű másodelnöke nyugalmába vonult.

Ez reánk nézve bizonyára nyereség lesz, mert kiváló képességeit most már egészen egyházunknak szentelheti.

A Kálvinisták Templomegyesülete január hó 5-én tartott teaestéjén Rugonfalvi Kiss István, az egyetem rektora mondott nagyhatású beszédet.

A Csapó-utcai egyházrész otthonában, Szapanos-utca 16., múlt év karácsony szombatján, december 24-én este 6 órakor és óév estjén 6 órakor dr. Révész Imre egyetemi tanár evangelizációs előadást tartott, ahonnan többen kiszorultak.

A kántálók szünetlenül énekeltek Szilveszter estéjén, de a legszebb és leghatalmasabb talán az a 200 főnyi csoport éneke volt, amelyik Sípos Károly cégénydányádi református lelkész ajtajában énekelte a 39. dicséretet. Magasba szállt az ének, lelkesedés tüze csillogott a szemekben, amikor az ajtó kinyílt és Juhász Lajos gondnok egyszerű szavakkal a hívek szeretetét, ragaszkodását tolmácsolva, a tömeg éljenzése közepette egy szépselyem palástot és süveget adott át — mint a hívek adományát — az Isten hűséges szolgájának, tiszteletes Sípos Károly lelkész úrnak, a cégénydányádi református egyház lelkes vezetőjének. Hívek gyönyörű éneke, Dalárda felköszöntője, Hiszekegy zárta be e szép kis ünnepélyt. Szeretik a cégénydányádiak lelkészüket s ő viszont szereti híveit, egyházát, szereti az önzetlen, becsületos munkát. E szeretet tette még bátrabbá, odaadóbbá e gyülekezet élén példaképül álló vezért.

A budapesti januári konferencia. A budapesti januári konferencia iránt, amelyet a budapesti Református Theologiai Akadémia az idén is újra megrendez, fokozódik az érdeklődés azért, mert az egész konferencia egységes alapgondolattal „*A református keresztyénség és a szociális kérdések*” címen egész sereg aktuális kérdést tárgyal, amelyek nemcsak theologusokat és lelkipásztorokat, hanem minden gondolkodó református magyar embert is érdekelnek. A konferencia résztvevői részére a kedvezményes vasúti jegy váltására szolgáló igazolványok már megérkeztek. A konferencia részvételi díja személynként egy pengő, mely postautalványon vagy levélbélyegeken is beküldhető a budapesti Református Theologiai Akadémia igazgatósága címére. Ennek alapján mindenki postafordultával megkapja a kedvezményes vasúti jegy váltására szolgáló szokásos igazolványt is. A konferencia végleges programja egyébként a következő: *Január 17-én* megnyitó bibliamagyarazatot tart B. Pap István. Utána két előadás: *Hamar István*: Az ótestamentomi kijelentés szociális tanításai. *Marton Lajos*: Az újtestamentumi kijelentés szociális tanításai. Ez előadások után félegy órakor a budapesti Református Theol. Akadémia volt hallgatóinak *Baráti Szövetsége* évi rendes közgyűlését tartja. Ugyanezen a napon délután a program a következő: *Calder János* budapesti skót lelkész:

A skót református egyház szociális munkái. Szabó Imre : A szociális lelkiismeret és felelősség a legújabbkori igehirdetésben. Áhítatot tart *Sebestyén* Andor. *Este* fél 9-kor lesz a budapesti Református Theol. Akadémia Baráti Szövetségének *vacsorája*. *Január 18-án* ének, ima, bibliaolvasás után három előadás : *Dr. Palay Pál* : A szegénység és nyomor theodiceája. *Dr. Csekey Sándor* : A diakonátus, mint a református egyház szociális munkáinak legfőbb tényezője. *Dr. Budai Gergely* : A kálvinista puritanizmus, mint az emberi boldogulás legbiztosabb útja. Délután : *Dr. Sebestyén Jenő* : A református keresztyénség szociális munkáinak és feladatainak teológiai alapjai. *Hegedűs Lóránt* előadása, melynek címét később közöljük. Az esti áhítatot *Čzegeledy Sándor* tartja. — *Január 19-én* : Ének, ima, bibliaolvasás. Előadások : *Muraközy Gyula* : A munkanélküliség romboló hatása az egyesek és a társadalom lelki és erkölcsi életére. *Dr. Kováts J. István* : Fascizmus, hitlerizmus és kálvinizmus. *Dr. Enyedy Andor* : A magyar református keresztyénség legsürgősebb szociális feladatai. Ugyanezen napon délután a józsefvárosi templomban nagy *egyházzenei hangverseny* lesz, melyet *Árokháty Béla* vallástani lelkész rendez a Budapest-Józsefvárosi Református Korál Kamara ének- és zenekar és kiváló művészek közreműködésével. A műsoron Tunder, Bach, Schütz és Haase művei szerepelnek. A hangverseny után id. dr. Szabó Aladár tart előadást a „Évangélium és zene” címmel. A konferenciát *Dr. Sebestyén Jenő* theol. igazgató zárja be.

A balmazújvárosi magyar református egyház a szokásos téli vallásos-estélyeket az idén is megkezdte a múlt év november hó folyamán a nagyterjedelmű község négy különböző helyén, úgymint a villanyvilágítással ellátott templomban, a 48-as olvasóköri, a népköri és a darusi állami iskola egyik tantermében, felváltva minden csütörtökön este. A vallásos estélyeken a biblia magyarázatokat *Jakucs Sándor* lelkész és *Kósa Béla* vallástani lelkész tartanak. Felolvasásokkal közreműködtek és működnek : *Komáromi Gábor* állami, *Keckés József*, *Thury Bertalan* községi tanítók, *Póter László* állami ig.-tanítók, *Császi Elek* református tanító. Szavallatokkal szerepelnek a református és községi iskolák, továbbá a polgári iskola növendékei.

A *csengerűjfalu* református egyházközség lelképásztorának, *Fehér Imre* segédlelkészt választotta meg, aki a theológiát Debrecenben végezte s Hollandiában is volt több éven át. Az Isten áldása legyen munkáján.

A balmazújvárosi magyar református egyház nem a régi jobb idők mértéke és gazdagsága szerint, de ugyanolyan szeretettel osztotta ki karácsonyi segélyét a szegények között. Mintegy hatszáz pengő értékű ruhát és csizmát kaptak a szegénysorsú szülők iskolás gyermekei. Ebből 35 pár új csizmát és 40 öltözet új ruhát osz-

tottak ki. Azonkívül hatvan pengő készpénzt kaptak karácsonyra az egyház és elhagyatott szegényei, mintegy harmincan.

Huszonnyolc lélek épített fel egy templomot. A ruthén tenger közepén, Ilosván, huszonnyolc református lélek épített fel egy református templomot saját erejéből, filléreiből, kézi napszámmal. A templomot *Bertók Béla* püspök avatta fel, megható ünnepély keretében. Az Isten csodásan működik erőtlenség által is, ha van a szívekben hit, Benne vetett bizodalom.

A Magyar Kálvin Szövetség a múlt év decemberében tartott választmányi ülésén *Bernáth István* elnök a kapitalizmusnak erkölcsi tartalommal való telítéséről beszélt. A kapitalizmusnak nem lehetnek önző céljai, hanem annak bizonyos erkölcsi magaslatra kell helyezkednie. A választmány a kérdés részletes kidolgozására *Muraközy Gyula* lelkészt kérte fel, hogy a kérdés állandóan felszinen tartassék. *Bernáth István* felsőházi felszólalása alapján dr. *Torzsay-Biber Gyula* a női lélek válságáról tartott előadást. *Ravasz László* hozzászólásában kifejtette, hogy minden eszközt fel kell használni a női lélek válságának megoldására. Minden eszközzel fel kell világosítani a nőket, hogy feleségnek, anyának lenni sokkal dicsőségesebb dolog, mint doktorátust szerezni. A házasságban a nő ne lásson egzisztenciát, hanem komoly hivatást. E kérdéssel is állandóan foglalkozik a szövetség. Elhatározta továbbá, hogy az ország református vezető intelligenciája részére tavasszal ismét meg fogja tartani a „csendes napok”-at.

Hivatalos értesítés.

ad. 3. gh—1933.

Egyházkerületi és kollégiumi gazdasági hivatal ezúton értesíti az egyházkerületünk kötelekében álló érdekelt lelkész urakat, hogy a lelkészi állami járandóságoknak, úgymint : kongruának családi és korpótléknak folyósítását a V. K. Miniszter Úr 7000—1932. II. számú rendelkezésével 1933 január 1-től kezdődően az egyetemes konvent hatáskörébe utalta át. Felkérem ennekfolytán a lelkész urakat, hogy minden eme járandóságaiknak kiszolgáltatásával kapcsolatban feimerülő panaszaikkal avagy kérdéseikkel ezentúl a konventi irodához méltóztassanak fordulni.

Debrecen, 1933 január 4-én.

Varga Pál,

egyházkerületi számvevő,
a gazd. hivatal vezetője.

TARTALOM : R. I. : Egy legenda halálára. — Tárca : *Horváth E. János* : Kert—Kertész—Biblia. — *Kun Béla* : Háztartásunk. — A Kollégium újéve. — *Sipos Károly* : Oklevélnél drágább levelem. — Halottaink. — Különlék. — Hivatalos értesítés.

Laptulajdonos : **Dr. KUN BÉLA.**

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslr-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Protestáns egyházi irodalom!

Dr. Baltazár Dezső: Elég nékem az Isten kegyelme (Prédikációk) . . . 1.—
— A próbáltatások idejéből —.50

Czeglédy Emánuel: Baltazár Dezső református püspök életrajza . . . 2.50

MEGJELENT:

Dr. s. entpéteri Kun Béla: Magyar református egyházalkotmány P 1-60

Dr. Erdős Károly: Méliusz világító lámpásának sugarai. —.30

Dr. Illyés Endre: A magyar református földművelő nép lelki élete 2.90

Dr. Incze Gábor: Keresztelési beszédek 3.—

— A magyar református imádság a XVI. és XVII. században 6.—

— Az Úr áldassék! (57 magyar református lelkész prédikációja az év különböző ünnepeire és vasárnapjaira) 7.—

Kesztyűsné Balogh Margit:

Az Úr zsámolyánál. Ára: P 3.—

Kovács János: Gyalogösvény (52 ifjúsági prédikáció) 4.—

Dr. Sz. Kun Ágota: A debreceni református Nagytemplom 3.—

Makkai Sándor: Öntudatos kálvinizmus 3.60

Orosz Tamás: Napsugár a szent berkekben 4.—

Révész Imre: Kálvin élete —.80

— Révész Imre élete 8.—

Dr. Révész Imre: Az ige fénye (Prédikációk). 1.20

Szabó Gyula: Sötétségből világosság legyen! (Prédikációk) 3.—

Szalonnás János: A református leány (Kötve) 6.—

Dr. Török István: A Barthei theologia elméleti és gyakorló-lelkészi szempontból —.50

— Barth Károly theológiájának kezdetei 3.—

Varga József: Korálkönyv 6.—

Dr. Vasady Béla: A hit misztériuma 7.—

Vincze Elek: Mi láttuk az ő dicsőségét. (Prédikációk) 5.—

Vincze Károly: Istennek angyalai 4.—

Fenti művek kaphatók:

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedésben, Debrecen,
Ferenc József-út 26. szám alatt.